

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Аліна Єфіменко, 1996 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Сумський державний університет за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за дипломом «Магістр», працює фахівцем 1 категорії у Науково-дослідній частині Сумського державного університету, виконала акредитовану освітньо-наукову програму 7072 051 «Економіка».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Сумського державного університету від «22» квітня 2024 року № 0379-І, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради -	Інна Школьник, докторка економічних наук, професорка, перша проректора, Сумський державний університет
Рецензентів -	Вікторія Дудченко, докторка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародних економічних відносин, Сумський державний університет Олена Криклій, кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри фінансових технологій і підприємництва, Сумський державний університет
Офіційних опонентів -	Максим Житар, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів Київський столичний університет імені Бориса Грінченка Артур Жаворонок, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту, Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича,

на засіданні «17» червня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки Аліні Єфіменко на підставі публічного захисту дисертації «Вплив капіталізації банків на макроекономічну стабільність» за спеціальністю 051 «Економіка».

Дисертацію виконано у Сумському державному університеті, м. Суми.

Науковий керівник Ірина Позовна, кандидатка економічних наук, старша викладачка кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, повний обсяг якого становить 276 сторінок, зокрема обсяг основного тексту – 165 сторінок, 42 таблиць, 67 рисунків, 10 додатків, список використаних джерел містить 183 найменувань. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій здобувачкою розроблено науково-методичні підходи оцінки впливу капіталізації банків на макроекономічну стабільність.

Здобувачка має 16 наукових публікацій за темою дисертації, з них з них 8 статей у наукових фахових виданнях України стаття, 1 у періодичному виданні, що індексується наукометричними базами Scopus та WOS, 1 розділ монографії та 6 публікацій у збірниках матеріалів міжнародних конференцій:

1. Pozovna, I., Arkhireiska N., Panaseyko, I., Panaseyko, S., Serdyukov, K., & Yefimenko, A. Assessment of the connection between the bank's capitalization level and the country's macroeconomic stability. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. 1(54). 9–22. <https://doi.org/10.55643/fcapt.1.54.2024.4304>.
2. Didenko, I., Yefimenko, A. Interconnections assessment of banking capitalization with macroeconomic stability, including corruption and shadow economy. *Technology Audit and Production Reserves*. 2023. 4 (72). P. 60–67. DOI: <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2023.286657>.
3. Єфіменко А.Ю., Діденко І.В. Оцінка інтегрального показника макроекономічної стабільності. *Науковий журнал «Економіка та право». Серія Економіка*. №1. 2023. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.01.084>.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні та висловили зауваження:

Інна Школьник: Актуальність дисертаційного дослідження Аліни Єфіменко визначається Базельськими угодами (Базель I, II, III, IV), директивами Європейського Союзу, постановами Національного банку України та іншими міжнародними і вітчизняними нормативно-правовими документами у сфері банківського регулювання та макроекономічної політики країни. Дослідження впливу капіталізації банків на макроекономічну стабільність має вагомим практичне значення, оскільки воно сприяє розумінню ключових механізмів фінансової стійкості, підтримки економічного зростання та розробці ефективних регуляторних політик. Позитивно оцінюючи ґрунтовний теоретичний аналіз у роботі запропоновано трактування поняття «макроекономічна стабільність», проте для кращого розкриття теми варто звернути увагу на розмежування понять «соціально-економічний розвиток» та «економічне зростання». Варто відзначити проведений на рівні європейських країн аналіз тенденцій показників капіталізації банків та макроекономічної стабільності, проте, доповнюючи це, доцільно інтегрувати отримані результати у формі матриці найбільш та найменш волатильних досліджуваних країн із зазначенням інструментів такого ефективного менеджменту та потенційних стабілізуючих заходів відповідно. Дисертаційна робота Єфіменко Аліни Юріївни «Вплив капіталізації банків на макроекономічну стабільність» є самостійним науковим дослідженням та у повній мірі відповідає вимогам наукової кваліфікації здобувачки відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого від 12 січня 2022 року. З урахуванням виконання у повному обсязі освітньо-наукової програми та індивідуального плану наукової роботи дисертантка заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Вікторія Дудченко: У рамках сьогоднішнього засідання спеціалізованої вченої ради ми мали змогу ознайомитися із дисертаційною роботою Єфіменко Аліни Юріївни, яка викладена на 276 сторінках та відповідає нормативним документам, оскільки містить анотацію, вступ, 3 розділи, загальні висновки до роботи, список використаних джерел та 10 додатків. Дисертація зосереджена на актуальних проблемах банківських систем та викликах макроекономічного середовища європейських країн. Значна увага в доповіді та під час обговорення була приділена розробленим та удосконаленим науково-методичним підходам щодо комплексної оцінки рівня капіталізації банків, макроекономічної стабільності та їх причинно-наслідкових зв'язків. Новизна дослідження полягає у розробці та апробації методик, спрямованих на комплексне визначення рівня капіталізації банків та макроекономічної стабільності європейських країн на основі інтегральних індексів, моделювання трансформаційних процесів капіталізації банків та соціально-економічного розвитку досліджуваних країн, формалізацію взаємодії капіталізації банків та макроекономічної стабільності за допомогою канонічного аналізу.

Незважаючи на достатньо високий рівень розробки науково-методичних положень, практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій дисертантки, необхідно відзначити, що деякі положення роботи є дискусійними. Зокрема, при проведенні бібліометричного аналізу спрямованого на визначення взаємодії капіталізації банків та макроекономічної стабільності, авторці доцільно було б проаналізувати найбільш ранні та останні статті у розрізі взаємозв'язків між капіталізацією банків та макроекономічною стабільністю, що дало б змогу більш комплексно поглянути на еволюцію наукового доробку з проблематики та визначити переломні періоди.

Дисертаційна робота «Вплив капіталізації банків на макроекономічну стабільність» за актуальністю, змістом, обсягом та якістю оформлення відповідає спеціальності 051 «Економіка» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової

установи про присудження ступеня доктора філософії» №44 від 12 січня 2022 року, а її авторка –Аліна Єфіменко, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Олена Криклій: Розглядаючи дисертаційну роботу Аліни Юріївни, варто підкреслити її безперечну актуальність та комплексний підхід до оцінки впливу капіталізації банків на макроекономічну стабільність, що дало можливість отримати результати, що мають як наукову новизну, так і високий рівень практичної значущості.

Насамперед, дослідження відзначається глибоким теоретичним аналізом передумов формування достатнього рівня капіталізації банків, макроекономічної стабільності та встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ними.

Високий рівень наукової новизни та практичної цінності мають розроблені методичні підходи для оцінки інтегральних індексів рівня капіталізації банків, макроекономічної стабільності з та без урахування елементів корупції та тінізації, що особливо актуально для сучасної України. Розроблений авторкою кількісний інструментарій дозволив здійснити формалізації взаємодії капіталізації банків та макроекономічної стабільності на основі канонічного аналізу, а також провести моделювання функціонального впливу макроекономічної стабільності на рівень капіталізації банків обраних європейських країн. Дисертанткою були апробовані одержані результати дослідження, що підкріплено численними публікаціями та участю у монографії. Окрім теоретичного внеску, Аліна Юріївна активно працювала над впровадженням отриманих результатів у діяльність банків та у навчальний процес університету, що підтверджено наданими довідками.

Водночас, необхідно відзначити, що окремі положення є дискусійними. Так, у пункті 3.1 під час проведення канонічного аналізу було використано метод головних компонент, але не було надано обґрунтування доцільності його використання, виходячи з його переваг. Вважаємо, що висвітлення цього питання сприяло б отриманню об'єктивних результатів та підвищило б цілісність дослідження. Попри ці дискусійні моменти, дисертаційна робота Єфіменко Аліни Юріївни «Вплив капіталізації банків на макроекономічну стабільність» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року. Авторка, Єфіменко Аліна Юріївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Максим Житар: Дисертаційна робота виконана на актуальну тематику, оскільки високий рівень капіталізації банків підвищує довіру міжнародних інвесторів та сприяє інтеграції з глобальними фінансовими ринками, що в свою чергу сприяє макроекономічній стабільності. Разом з тим, макроекономічна стабільність часто супроводжується зниженням рівня корупції та тіншової економіки, що, як наслідок, підвищує прозорість і ефективність економічної системи та покращує фінансові показники банків, зокрема, рівень їх капіталізації.

Дисертація оформлена у відповідності до чинних законодавчих вимог, містить необхідні розділи, що характеризуються системністю та практичною цінністю отриманих результатів дослідження. Робота демонструє теоретичну та практичну складові, що вирізняються логікою викладу та обґрунтованістю. Зміст дисертації свідчить про глибоке розуміння передумов формування рівня капіталізації банків як індикатора фінансової стійкості установ та забезпечення макроекономічної стабільності як основи економічного процвітання країни. Особливо важливим є внесок дисертації у розробку векторів управління рівнем капіталізації банків в умовах забезпечення макроекономічної стабільності європейських країн на засадах бенчмаркінгу.

Незважаючи на загалом високу оцінку роботи Єфіменко Аліни Юріївни, варто звернути увагу на певні дискусійні моменти. Зокрема, схвально оцінюючи комплексність та оригінальність використаного авторкою підходу щодо оцінки інтегрального індексу макроекономічної

стабільності європейських країн, відмітимо, що більшість індикаторів макроекономічної стабільності розраховано у відношенні до ВВП, тоді як серед переліку показників оцінювання ВВП включено і як окремих показник. Така ситуація може призводити до мультиколінеарності та викривляти результати дослідження. Вважаємо, що для більш ефективного формування зазначеного інтегрального індексу варто використати всі показники макроекономічної стабільності, проте опрацювати їх з використанням методу головних компонент, логарифмування, підбору альтернативних індикаторів, не зважених на ВВП. Також, у контексті моделювання трансформаційних процесів капіталізації банків та соціально-економічного розвитку доцільно оцінити зміни середніх значень показників кластеризації як у розрізі новоутворених кластерів, так і у розрізі кластеру з початковим складом (станом на 2010 рік).

Оцінюючи результати дисертаційного дослідження Аліни Єфіменко на тему «Вплив капіталізації банків на макроекономічну стабільність» варто відзначити, що вона є завершеною науково-дослідною роботою. Дисертація відповідає встановленим вимогам, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України № 44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року, а її авторка - Єфіменко Аліна Юріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»).

Артур Жаворонок: Дисертаційна робота Аліни Єфіменко є актуальною, оскільки в сучасному глобалізованому світі фінансові системи різних країн тісно пов'язані між собою. Саме високий рівень капіталізації банків підвищує довіру міжнародних інвесторів та сприяє інтеграції з глобальними фінансовими ринками, що в свою чергу сприяє макроекономічній стабільності. Результати дослідження у цій сфері можуть бути корисними для розробки ефективних регуляторних політик і прийняття обґрунтованих рішень на рівні центральних банків та урядів, що включає визначення оптимальних вимог до капіталу банків, регулювання ризиків та підтримку фінансової стабільності. Усе вищезазначене підтверджує актуальність та практичну значимість дисертаційного дослідження, визначає його структуру та зміст поставлених завдань. Тематика дисертаційної роботи відповідає пріоритетним напрямкам державної політики України та науковим програмам як національного, так і міжнародного значення. Обсяг та структура дисертації відповідає встановленим нормативним вимогам. Вона є завершеною, комплексною і самостійно виконаною науково-дослідною роботою у межах поставлених завдань.

Дисертація Аліни Юріївни відповідає всім вимогам до наукових робіт такого рівня, включаючи наявність наукової новизни та практичної цінності результатів дослідження. Достовірність отриманих наукових результатів, висновків і рекомендацій, засвідчується їх апробацією на 7 всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях відповідно до профільної тематики.

Даючи позитивну оцінку науковим здобуткам авторки, слід вказати на деякі дискусійні положення, що мають місце в дисертації. Для більш завершеного вигляду та вищої емпіричної цінності одержаних результатів при побудові панельних множинних регресійних моделей доцільно було б розрахувати зазначені моделі у розрізі груп досліджуваних європейських країн із різним рівнем доходів. Також, включення такого додаткового етапу розрахунку інтегрального індексу рівня капіталізації банків, як оцінку вагових коефіцієнтів для прямих та непрямих показників рівня капіталізації банків, дасть змогу уникнути нівелювання впливу складових на отриманий індекс.

Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження «Вплив капіталізації банків на макроекономічну стабільність» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року, а її

авторка, Аліна Єфіменко, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Аліні Єфіменко ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Інна ШКОЛЬНИК